

แรงจูงใจในการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำชุมชนไทย :
ศึกษารวมถึงผู้นำชุมชนในเขต อำเภอบางเลน
จังหวัดนครปฐม

นายทิเชษฐ ลิขิตรังษี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคณะหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาการปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2529

ISBN 974-567-280-7

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

012056

I 166 99155

MOTIVATION ON POLITICAL PARTICIPATION OF THAI
COMMUNITY LEADERS : A CASE STUDY OF COMMUNITY
LEADERS OF AMPHOE BANG LEN, NAKHON PATHOM PROVINCE

Mr. Pichet Sitcharungsi

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for The Degree of Master of Arts

Department of Government

Graduate School

Chulalongkorn University

1986

หัวข้อวิทยานิพนธ์ แรงจูงใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำชุมชนไทย :
ศึกษกรณีผู้นำชุมชนในเขต อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

โดย นายพิเชษฐ สีขณรังษี

ภาควิชา การปกครอง

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา สุจริตชนารักษ์

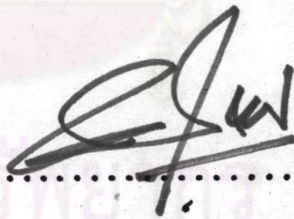
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม รองศาสตราจารย์ ดร.พรศักดิ์ ม่องแก้ว

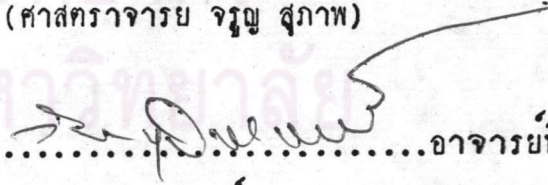

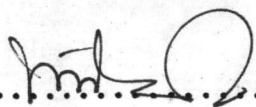
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคำหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

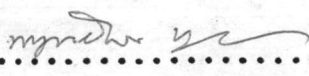

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรราชย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ จรูญ สุภาพ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา สุจริตชนารักษ์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.พรศักดิ์ ม่องแก้ว)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ม.ร.ว.พทุทธิสาม ชุมพล)

หัวข้อวิทยานิพนธ์ แรงจูงใจในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำชุมชนไทย :
 ศึกษากกรณีผู้นำชุมชนในเขต อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
 ชื่อนิสิต นายพิเชษฐ สีฉวีรังษี
 อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.วิทยา สุจริตชนารักษ์
 อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม รองศาสตราจารย์ ดร.พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว
 ภาควิชา การปกครอง
 ปีการศึกษา 2529

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะทราบถึงแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของผู้นำชุมชนว่ามีอะไรบ้าง แรงจูงใจแต่ละชนิดกระตุ้นหรือเร้าให้ผู้นำชุมชนเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองมาก-น้อยอย่างไร

ผู้นำชุมชนที่ใช่เป็นประชากรในการทำวิจัย คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาจังหวัด ซึ่งเป็นตัวแทนของราษฎรที่ผ่านการเลือกตั้งขึ้นมา มีอิทธิพลเป็นผู้แต่งตั้งและสรรหาอย่างข้าราชการทั่ว ๆ ไป ในสมัยก่อนกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะได้รับบรรดาศักดิ์อย่างต่ำเป็น "พัน" อย่างสูงถึง "ขุน" ซึ่งแสดงความสำคัญของตำแหน่งในสังคมชนบทไทย ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายนานาประการในการปฏิบัติหน้าที่อำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน และรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง กล่าวโดยย่อ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน เป็นทั้งพ่อบ้านในทางสังคมและผู้รักษากฎหมายในระดับพื้นฐานที่สุด

ส่วนสมาชิกสภาจังหวัดก็เช่นกัน นอกจากเป็นตัวแทนของประชาชนในการเสนอข้อเรียกร้องและความต้องการของประชาชนให้ฝ่ายบริหารนำไปกำหนดแนวทางและนโยบายในทางปฏิบัติแล้ว บุคคลกลุ่มนี้ยังมีอาชีพหลักของตนเอง เช่น อาชีพค้าขาย ชาวนา ผู้รับเหมา เป็นต้น ค้ำยันตนเองหากตำแหน่งของ สจ. ไปเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของอาชีพหลักที่มีอยู่แล้วย่อมก่อให้เกิดผลในทางทุจริต

ต่อตำแหน่งหน้าที่อยู่มาก ซึ่งผู้นั้นอาจจะรวมเอาผลประโยชน์ส่วนรวมมาร่วมกับ
ผลประโยชน์ส่วนตัว

จากการวิจัยพบว่าผู้นำชุมชนต้องการดำรงตำแหน่งปัจจุบัน เพราะ
หวังได้รับการยอมรับจากราษฎรและทางราชการ ต้องการมีชื่อเสียง เกียรติยศ
แม้ว่าจะได้รับค่าตอบแทนน้อย ต้องการสร้างความเจริญให้ท้องถิ่น แต่โดยเนื้อแท้
แล้วผู้นำชุมชนยังมีจิตใจสำนึกที่ต่อกรมีอำนาจ โดยพิจารณาจากแบบสอบถามที่
ถามเกี่ยวกับประเด็นใกล้เคียงนี้ แม้ในคำถามแรก ๆ ผู้ตอบจะให้คำตอบในลักษณะ
มีความหมายในเชิงบวก แต่คำถามหลัง ๆ แสดงให้เห็นว่าผู้นำชุมชนต้องการมีอำนาจ
ด้วย ผู้นำเหล่านี้ไม่กล้าที่จะตอบตรง ๆ ว่าคนหวังในอำนาจ อาจเป็นเพราะเกรง
ภาพพจน์ของตนจะเสีย ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว ผู้นำชุมชนเหล่านี้มีอำนาจถึง 2
ด้านใหญ่ ๆ คือ 1) อำนาจหน้าที่ที่ทางราชการมอบให้เป็นตัวแทนทางราชการใน
การปกครองเป็นหูเป็นตาในตำบล หมู่บ้าน 2) อำนาจที่มีผลมาจากการดำรงตำแหน่ง
ดังกล่าว เป็นอำนาจทางอ้อม คือราษฎรยำเกรง และราชการเกรงใจ ผู้นำชุมชน
สามารถโน้มน้าวให้ราษฎรในหมู่บ้าน ตำบล มีความเห็นคล้อยตามได้มาก และทาง
ราชการก็ให้เกียรติ เพราะถือว่าผู้นำชุมชนเป็นตัวแทนของราษฎรและราชการ
ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น

แรงจูงใจในทางความสำเร็จของผู้นำชุมชน ส่วนใหญ่ให้คำตอบว่า
ไม่ได้หวังจะมีตำแหน่งที่สูงขึ้นกว่าปัจจุบัน กล่าวคือ คนที่เป็นผู้ใหญ่บ้านก็คิดว่า
ผู้ใหญ่บ้านก็พอแล้ว คนที่เป็นกำนันก็พอใจเป็นแค่กำนัน ไม่ได้หวังเป็น สจ. สส.
โดยให้เหตุผลว่า มีการศึกษาน้อย ฐานะทางเศรษฐกิจไม่มากพอ ฯลฯ ซึ่งด้านาเหตุผล
ลำดับชั้นความต้องการของมาสโลว์มาเทียบเคียงพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่า เป็นไปตาม
ทฤษฎี นั่นคือพวกเขาบรรลุความต้องการความสำเร็จสมหวังในชีวิตตามอัฏภพใน
ขณะนี้ ตอบสนองความต้องการขั้นที่ 5 แล้ว แต่ในอนาคตเมื่อพวกเขามีทรัพย์สิน
ทางการเมืองมากขึ้นพวกเขาอาจมีความทะยานอยากมากกว่าเวลานี้ก็เป็นได้ ซึ่ง
ยังไม่อาจคาดเดาได้

ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ในท้องถิ่น กลุ่มเหล่านี้ไม่ได้มีวัตถุประสงค์ทางการเมืองโดยตรง แต่เป็นกลุ่มที่พบเห็นโดยทั่วไป และจะมีการพบปะร่วมกิจกรรมในหมู่สมาชิก กรรมการเป็นครั้งคราว เป็นเพราะภารกิจส่วนตัวมีมาก จึงทำให้การพบปะกันน้อย อย่างไรก็ตามยังมีการช่วยเหลือกันไม่มากนักน้อย แต่ที่สำคัญ คือ กลุ่มในชนบทมักจะไม่ค่อยแข็งจึงไม่สามารถสนับสนุนผู้นำชุมชนรับเลือกตั้งเป็นผู้นำที่สูงขึ้นได้ ผู้นำชุมชนจึงต้องใช้บุคลิกภาพส่วนตัว บารมีส่วนตัวเป็นสำคัญ ซึ่งฝึกกับของตะวันตก กลุ่มจะช่วยให้ความปรารถนาบรรลุผลได้ดีกว่าของเรา

โดยสรุป จากการวิจัย ผู้นำชุมชนมีบทบาทในการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเฉพาะการเข้าดำรงตำแหน่ง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สจ. ด้วยหวังให้ท้องถิ่นเจริญก้าวหน้า ผลตอบแทนที่พวกเขาอยากได้รับมากที่สุด คือ การยอมรับจากผู้อื่น ได้รับชื่อเสียง เกียรติยศ และโยงไปถึงการได้รับอำนาจหน้าที่จากทางราชการและอำนาจที่มีผลโดยทางอ้อม กล่าวคือมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของราษฎรพอสมควร เช่น เมื่อมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้มีสิทธิ์ออกเสียงในหมู่บ้าน คำบาล ไม่ค่อยรู้จักผู้สมัครรับเลือกตั้งก็มักจะถามความเห็นผู้นำชุมชนว่าจะเลือกใครดี เป็นต้น.

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title Motivation on Political Participation of Thai
Community Leaders : A Case Study of Community Leaders
of Amphoe Banglen, Nakhonpathom Province .

Name Mr. Pichet Sitcharungsi

Thesis Advisor Associate Professor Withaya Sucharitthanarugse, Ph.D.

Thesis Co-Advisor Associate Professor Pornsak Phongphaew, Ph.D.

Department Government

Academic Year 1986

ABSTRACT

The purpose of this research is to look into the extent of motivation for political participation of Thai community leaders, and to find out how much each motivation might stimulate or arouse them to take part in political activities.

The chief of commune (kamnan), the village headman, and member of provincial council are the community leaders utilized as subject of research. They are elected, not the appointed ones, by government like other ordinary civil-servants. In the former time, the chief of commune and the village headmen were bestowed the lowest position of "Pun" and the highest of "Khun" which was significant to the rural Thai society. The chief of commune and the village headman have various legal authorities aimed at bringing about happiness to the people and peace to the countryside. In summary, they act both as the social

heads of the community and most basically, the ones who uphold the regulation.

The members of provincial council, besides being representatives of the people within the province, their main function is to air people's grievances to the provincial authorities so that they could be adopted as policies. By occupation, they are mainly merchants, farmers and contractors. For this reason, there is always a risk whereby they will jeopardize their duty if they think more of their own interest than those of the people.

It is learned that community leaders aspire to their present positions because they need reputation, prestige, and want to develop their community. However, the data also suggest that in their own way, they are additionally interested in acquiring power; though they do not want to word it openly and clearly for fear that it might tarnish their image. In actual fact, community leaders possess two types of power : (1) an authority as government agents within the community; and (2) an influence derived from office generating respect both from the villagers and officials. These leaders can persuade people to accept their opinion while officials give them due honour as representative of both community and government.

As for motivation, it is learned that most of them are quite satisfied with their present position. Interestingly, they do not aspire to higher positions or higher levels of community leadership. The reasons they give are that their education is not high enough, their financial situation does not allow them to do so. Using Maslow's

typology of hierarchy of needs, it has been demonstrated that, given the present situation, they are quite satisfied with their success. Yet, in the future, should the situation change for the better, their aspiration may be higher.

Most of the community leaders are members of local community groups which periodically meet. Though mutual aid exists, such groups are weak. Therefore, compared with those in western democracies, group membership does not contribute as much to leadership recruitment. Personality factors remain important in propelling person to leadership positions.

In sum, it is found that people participate in politics as community leaders (village heads, chiefs of commune and provincial assemblymen) because they wish to bring some progress to their community. What they want most is recognition, reputation and prestige which confer upon them some authority sanctioned by the government. Indirectly, their position or authority of office allow them to influence villagers in their decisions on a number of things.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีด้วยความกรุณาจากหลายๆท่าน ท่านแรก คือ รศ.ดร.วิทยา สุจริตชนารักษ์ ที่กรุณาได้รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาและช่วยแนะนำในเนื้อหาของวิทยานิพนธ์ รศ.ดร.พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมและกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาทฤษฎีในการทำวิจัยทางสังคมศาสตร์ ผศ.ม.ร.ว.พทุทธิสาณ จุมพล กรุณาได้รับเป็นกรรมการสอบ และศาสตราจารย์ จรุง สุภาพ กรุณาได้รับเป็นประธานกรรมการในการสอบ

ผู้มีส่วนสนับสนุนที่ผู้วิจัยจำเป็นต้องเอ่ยนามต่อไปนี้อีกเช่นกัน ที่ผู้วิจัยไม่อาจลืมที่จะกล่าวขอบคุณ คือ คุณเลิศฤทธิ์ วสุวัต คุณวิวัฒน์ นันทวรากร คุณสมชาย ไชว์พันธุ์ คุณเกรียงศักดิ์ ทังคะประกิจษุ์ คุณจุมพล กิริทอาภาดล คุณอุษา ทิวัลย์ คุณวิฑูรย์ วิริยะสกุลธรรม คุณยุพดี ทิยาพันธุ์ คุณอรพินทร วินิจผล เจ้าหน้าที่ห้องสมุดคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่าน และนอกจากนี้ขอขอบคุณอย่างมากต่อกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาจังหวัด เขตอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ที่กรุณาให้ความร่วมมือในการออกแบบสอบถามและให้สัมภาษณ์แก่ผู้วิจัย

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณผู้ที่เป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยมาตลอด คือ คุณพิมพ์ฉวีวัน ชัยกุล และผู้มีส่วนอย่างมากที่ทำให้ผู้วิจัยได้เห็นคุณค่าของการศึกษาว่าเป็นทรัพย์สินมีคุณอนันต์น่านับการ คือ พ่อ-แม่ พี่-น้อง ของผู้วิจัยทุกคน ถ้าแม้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะมีส่วนคืออยู่บ้างขอบแต่ผู้มีพระคุณทุกท่าน รวมทั้งคณาจารย์คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ทำให้ผู้วิจัยรู้คุณประโยชน์ของวิชาการปกครอง ส่วนบกพร่องที่จะมีผู้วิจัยขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว.

พิเชษฐ ลิขณรังษี

28 ตุลาคม 2529

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ช
กิตติกรรมประกาศ	ญ
รายการตารางประกอบ	ฐ
รายการแผนภูมิประกอบ	ท
บทที่	
1 บทนำ	1
สภาพปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	4
ขอบเขตของการศึกษา	6
สมมุติฐานในการวิจัย	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
ระเบียบวิธีในการวิจัย	7
เค้าโครงวิทยานิพนธ์	10
2 ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจ การมีส่วนร่วม การเมือง ที่มีผลต่อ บทบาทของผู้นำชุมชนไทย	11
การเมือง	11
แรงจูงใจ	14
การมีส่วนร่วมทางการเมือง	23
ผู้นำและผู้นำชุมชนไทย	54
ผู้นำกับแรงจูงใจ	55
3 การวิเคราะห์ข้อมูล	70
1) ผู้นำชุมชนกับข้อมูลส่วนตัว	70
2) ผู้นำชุมชนกับแรงจูงใจในการแสวงหาชื่อเสียง เกียรติยศ	72

บทที่

หน้า

3

3) ผู้นำชุมชนกับแรงจูงใจใฝ่หาอำนาจ	74
4) ผู้นำชุมชนกับการตอบสนองความต้องการของจิตใจ	76
5) ผู้นำชุมชนกับแรงจูงใจในทางความสำเร็จ	79
6) ผู้นำชุมชนกับการรักษาความเป็นธรรมในสังคม	82
7) ผู้นำชุมชนกับการจัดตั้งกลุ่มหรือเข้าร่วมองค์การทางการเมืองเพื่อเสริม บุคลิกภาพบารมี	84
8) สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	88
4 บทสรุป	104
บรรณานุกรม	116
ภาคผนวก	122
ประวัติผู้เขียน	171

ศูนย์วิทยพัชราภรณ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการตารางประกอบ

ตารางที่		หน้า
1	ข้อมูลทั่วไปของผู้นำชุมชน.....	91
2	ผู้นำชุมชนกับแรงงูใจในการแสวงหาชื่อเสียง เกียรติยศ..	93
3	ผู้นำชุมชนกับแรงงูใจใฝ่หาอำนาจ.....	95
4	ผู้นำชุมชนกับการตอบสนองความต้องการของจิตใจ.....	96
5	ผู้นำชุมชนกับแรงงูใจในทางความสำเร็จ.....	98
6	ผู้นำชุมชนกับการรักษาความเป็นธรรมในสังคม.....	100
7	ผู้นำชุมชนกับการจัดตั้งกลุ่มหรือเข้าร่วมองค์กรทางการเมือง เพื่อเสริมบุคลิกภาพพหุมี.....	102

ศูนย์วิทยพัรพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการแผนภูมิประกอบ

แผนภูมิที่		หน้า
1	ลำดับชั้นความต้องการตามทฤษฎีของมาสโลว์	15
2	ขบวนการตอบสนองความต้องการของมนุษย์	17
3	ข้อค้นพบตามทฤษฎีของ Nie, Powell และ Prewitt	32
4	การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองตามทฤษฎีของ Milbrath และ Goel	46
5	ระดับการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง	46
6	กิจกรรมการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง	47
7	ความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมืองกับการเข้าไปมีส่วนร่วมทาง การเมือง	56

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย